

Sygn. akt I KS 31/22

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Antoni Bojańczyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Dariusz Kala

SSN Marek Siwek

w sprawie **M. K.**,
oskarżonego z art. 263 § 2 k.k. i art. 190 § 1 k.k.,
na posiedzeniu bez udziału stron (art. 539e § 1 k.p.k.),
po rozpoznaniu w Izbie Karnej w dniu 15 grudnia 2022 r.,
skargi prokuratora Prokuratury Rejonowej Poznań-Stare Miasto w Poznaniu
na wyrok sądu odwoławczego - Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 26 lipca 2022 r., sygn. IV Ka 625/22,
uchylający w części - w pkt 1 dotyczącym czynu z pkt I aktu oskarżenia - wyrok
Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu
z dnia 18 stycznia 2021 r., sygn. VIII K 709/20,
i w tym zakresie przekazujący sprawę do ponownego rozpoznania

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania
w postępowaniu odwoławczym.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy Poznań-Stare Miasto w Poznaniu wyrokiem z dnia 18 stycznia 2021 r., sygn. VIII K 709/20 uznał oskarżonego M. K. za winnego

popęłnienia czynu z art. 263 § 2 k.k. w warunkach art. 31 § 2 k.k., za który wymierzono mu karę nadzwyczajnie złagodzoną (przy zastosowaniu art. 60 § 6 k.k.) w wymiarze 4 miesięcy pozbawienia wolności (*pkt 1*) oraz dwóch czynów z art. 190 § 1 k.k. popełnionych w ciągu przestępstw, a nadto w warunkach art. 31 § 2 k.k., za które wymierzono mu karę 1 miesiąca pozbawienia wolności (*pkt 2*). Ostatecznie, sąd połączył wymierzone kary pozbawienia wolności i wymierzył oskarżonemu karę łączną 5 miesięcy pozbawienia wolności (na podstawie art. 85 k.k., art. 85a k.k., art. 86 § 1 k.k. i art. 91 § 2 k.k.) (*pkt 3*).

Sąd Okręgowy w Poznaniu, po rozpoznaniu apelacji prokuratora wniesionej na korzyść oskarżonego, wyrokiem z dnia 12 maja 2021 r., sygn. IV Ka 361/21, utrzymał w mocy wyrok sądu I instancji.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu kasacji prokuratora wniesionej na korzyść skazanego od wyroku Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 12 maja 2021 r., wyrokiem z dnia 18 maja 2022 r., sygn. I KK 16/22, uchylił zaskarżony wyrok w części dotyczącej czynu z pkt I aktu oskarżenia i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W wyniku ponownego rozpoznania sprawy w postępowaniu odwoławczym, Sąd Okręgowy w Poznaniu, wyrokiem z dnia 26 lipca 2022 r., sygn. IV Ka 625/22 uchylił pkt 1 zaskarżonego wyroku dotyczący czynu z pkt I aktu oskarżenia i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu Poznań-Stare Miasto w Poznaniu do ponownego rozpoznania.

W skardze na wyrok sądu odwoławczego - Sądu Okręgowego w Poznaniu z dnia 26 lipca 2022 r., prokurator Prokuratury Rejonowej Poznań-Stare Miasto w Poznaniu zarzucił orzeczeniu sądu *ad quem* naruszenie art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. przez jego zastosowanie w niniejszej sprawie i błędne uznanie, że zachodzą podstawy do ponowienia przewodu sądowego w całości, podczas gdy zmiana zaskarżonego wyroku sądu pierwszej instancji, mająca na celu jego korektę w kierunku zgodności z sankcją przewidzianą w przepisie prawa materialnego, nie wymagała przeprowadzenia wszystkich czynności procesowych na nowo, a sąd

odwoławczy mógł jej dokonać niezależnie od uzyskania na taką zmianę zgody oskarżonego.

W konkluzji autor skargi na wyrok sądu odwoławczego wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

W odpowiedzi na skargę na wyrok sądu odwoławczego, obrońca oskarżonego M. K. wniósł o jej uwzględnienie i uchylenie zaskarżanego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Skarga na wyrok sądu odwoławczego okazała się zasadna, co uzasadniało uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym Sądowi Okręgowemu w Poznaniu.

Rację ma bowiem jej autor, że błędnie przyjął sąd *ad quem*, iż w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości — w rozumieniu przepisu art. 437 § 2 k.p.k. Choć ustawa nie precyzuje, jakie okoliczności prowadzą do ustalenia, że konieczne jest przeprowadzenie na nowo całego przewodu sądowego, to jednak uchybienie do którego doszło w niniejszej sprawie — skądinąd prawidłowo zidentyfikowane przez sąd drugiej instancji — nie może zostać uznane za skutkujące koniecznością wydania orzeczenia kasatoryjnego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Przypomnieć należy, że uchybienie z postępowania pierwszoinstancyjnego zidentyfikowane przez sąd odwoławczy polegało na tym, że sąd *meriti* kontrolując i ostatecznie akceptując warunki porozumienia zawartego w trybie przepisu art. 387 k.p.k. skazał oskarżonego za przestępstwo zakwalifikowane z art. 263 § 2 k.k. i przy zastosowaniu art. 31 § 2 k.k. i art. 60 § 6 k.k. wymierzył za nie karę czterech miesięcy pozbawienia wolności (pkt 1 wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 18 stycznia 2021 r., sygn. VIII K 709/20).

Sąd odwoławczy trafnie wskazuje, że tym samym doszło do naruszenia obrazy przepisów postępowania, a konkretnie art. 387 § 3 k.p.k., bowiem sąd *a quo* nie

wywiązał się z ciążącego na nim obowiązku poddania zaproponowanych przez strony warunków porozumienia z prawem materialnym i w efekcie z naruszeniem kodeksowych zasad nadzwyczajnego złagodzenia kary (art. 60 § 6 pkt 4 k.k.) zamiast kary o charakterze nieizolacyjnym skazanemu M. K. wymierzył karę pozbawienia wolności. O ile jednak kwestia ta nie jest przedmiotem sporu, bowiem identyfikacja uchybienia, do którego doszło w toku postępowania pierwszoinstancyjnego dokonana przez Sąd Okręgowy w Poznaniu jest prawidłowa, o tyle zasadnicze zastrzeżenia w pryzmacie przesłanek kontroli prowadzonej w postępowaniu zainicjowanym skargą na wyrok sądu odwoławczego nasuwa rozstrzygnięcie wydane przez sąd odwoławczy w wyniku stwierdzenia zmaterializowania się naruszenia prawa wskazanego w zwyczajnym środku odwoławczym. Błędne było bowiem przyjęcie przez instancję odwoławczą, że sanowanie tego uchybienia wymaga uchylecia zaskarżonego apelacją oskarżyciela publicznego wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu z dnia 18 stycznia 2021 r. i przekazanie w zaskarżonej części sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji, bowiem zachodzi przypadek, o którym mowa w art. 437 § 2 k.p.k. związany z koniecznością przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości. Orzeczenie to mogłoby zostać uznane za słuszne jedynie wtedy, gdyby korekta błędnego rozstrzygnięcia w zakresie wymierzonej przez sąd *meriti* kary pozbawienia wolności za czyn wymieniony w pkt. I części wstępnej wyroku Sądu Rejonowego Poznań-Stare Miasto w Poznaniu wymagała wyjednania zgody od oskarżonego na określoną treść porozumienia, zaś wyjednanie tej zgody możliwe byłoby tylko na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego. Innymi słowy — gdyby możliwość renegocjowania *sui generis* układu procesowego zawartego pomiędzy oskarżonym a oskarżycielem w trybie konsensualnym unormowanym w przepisie art. 387 k.p.k. była możliwa wyłącznie przed sądem pierwszej instancji i wymagała odebrania stanowiska od oskarżonego. Tak jednak nie jest: skorygowanie wadliwego rozstrzygnięcia odnośnie kary wymierzonej oskarżonemu M. K. za czyn zakwalifikowany z art. 263 § 2 k.k. wcale nie wymagało w niniejszym układzie procesowym złożenia przez oskarżonego stosownego oświadczenia co do kary objętej porozumieniem, o którym mowa w przepisie 387 k.p.k. Rzecz w tym, że w razie zaskarżenia

orzeczenia wydanego w trybie konsensualnym jego kontrola odwoławcza przeprowadzana jest już na zasadach ogólnych (wyjawszy szczególne uregulowania zawarte w przepisach art. 434 § 3 k.p.k. i art. 447 § 5 k.p.k.), co oznacza, że stwierdziwszy wystąpienie uchybienia określonego w art. 438 pkt 1-2 k.p.k. sąd uprawniony jest do zmiany zaskarżonego orzeczenia na zasadach ogólnych (por. argumentację zaprezentowaną na tle innej instytucji należącej do katalogu trybów konsensualnych, tj. przepisu art. 335 § 1 k.p.k. w postanowieniu SN z dnia 8 lutego 2019 r., sygn. IV KS 32/18), co oznacza zwolnienie od stosowania rygorów trybu konsensualnego obejmujących m. in. respektowanie zaproponowanej przez oskarżonego reakcji karnej na zarzucone mu przestępstwo. W realiach procesowych sprawy oznaczało to, że dopuszczalne było wyeliminowanie dostrzeżonego naruszenia prawa polegającego na wymierzeniu kary odpowiadającej wprowadzie treści zawartej ugody, lecz niezgodnej z przepisami normującymi zasady nadzwyczajnego wymiaru kary (art. 60 § 6 pkt 4 k.k.), polegające na wymierzeniu kary izolacyjnej, przez wydanie orzeczenia reformatoryjnego odnośnie kary wymierzonej oskarżonemu M. K..

Orzekanie w instancji odwoławczej na zasadach ogólnych nie wymaga wyjednania od oskarżonego zgody co do modyfikacji wniosku o skazanie w warunkach skróconej rozprawy (art. 387 § 1 zd. pierwsze k.p.k.), skoro odbywa się już na zasadach ogólnych postępowania odwoławczego, bez stosowania rygorów trybu konsensualnego. Konieczne jest jednak respektowanie wyrażonych w przepisach części ogólnej Kodeksu karnego zasad nadzwyczajnego złagodzenia kary, które nie zezwalają w niniejszym układzie procesowym (skazanie za przestępstwo z art. 263 § 2 k.k.) na wymierzenie kary izolacyjnej. Godzi się ponadto zwrócić uwagę na to, że ewentualne wymierzenie kary nieizolacyjnej przy zastosowaniu mechanizmu nadzwyczajnego złagodzenia kary nie nasuwa zastrzeżeń z punktu widzenia gwarancyjnego, skoro kara została uzgodniona na poziomie surowszym niż kara postulowana obecnie przez autora apelacji (10 miesięcy ograniczenia wolności polegającego na obowiązku wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 30 godzin w stosunku miesięcznym).

Jednocześnie trzeba wskazać, że — niezależnie do zaprezentowanego powyżej sposobu procedowania na etapie postępowania odwoławczego w związku z zasygnalizowanym w apelacji uchybieniem — możliwość dokonania czynności niezbędnych dla zakończenia postępowania karnego w trybie konsensualnym w sposób odpowiadający przepisom prawa materialnego (czynności w postaci wyjednanie zgody oskarżonego na wymierzenie mu określonej kary, na którą zgadza się także oskarżyciel publiczny i która jest akceptowana przez sąd) istnieje nie tylko przed sądem pierwszej instancji. Ewentualne dokonanie modyfikacji zaproponowanych przez oskarżonego warunków wcześniej zawartego porozumienia możliwe jest również w toku postępowania odwoławczego przed sądem *ad quem*. Fakt, że oskarżony nie stawiał się na rozprawie przed sądem odwoławczym nie może zostać uznany za nieprzezwyciężalną przeszkodę blokującą usunięcie dostrzeżonego naruszenia przepisów prawa także w trybie konsensualnym: sąd dysponował wszak możliwością uznania obecności oskarżonego za obowiązkową w związku z dostrzeżeniem okoliczności wymagającej obecności oskarżonego na rozprawie (art. 450 § 2 k.p.k.) związanej z koniecznością rewizji zawartego porozumienia co do zakończenia sprawy w trybie konsensualnym; możliwe było także zwrócenie się do oskarżonego o zajęcie stanowiska podsądnego co do ewentualnej zmiany zawartej ugody procesowej na piśmie. Należy przy tym wskazać, że uznanie w zaskarżonym skargą na wyrok sądu odwoławczego orzeczeniu Sądu Okręgowego w Poznaniu, że w sprawie zachodzi konieczność przeprowadzenia na nowo przewodu sądowego w całości razi daleko idącym formalizmem i jest niezgodne z celem przepisu art. 437 § 2 *in fine* k.p.k. Funkcją tego przepisu — w zakresie, w którym przewiduje on wyjątek od obowiązku orzekania reformatoryjnego przez sąd odwoławczy i nawiązuje do konieczności przeprowadzenia przewodu sądowego na nowo w całości — jest limitowanie orzekania kasatoryjnego do tych tylko sytuacji, gdy wydanie wyroku przez instancję odwoławczą wymagałoby, z reguły czasochłonnego, przeprowadzenia całego postępowania dowodowego z uwagi na zmaterializowanie się w toku postępowania pierwszoinstancyjnego uchybień dyskwalifikujących od strony procesowej materiał dowodowy zgromadzony w toku postępowania jurysdykcyjnego. Ewidentne jest zatem, że przepis ten jest zorientowany na

efektywną realizację postulatów wyrażonego w przepisie art. 2 § 1 pkt 4 k.p.k. W sytuacji, gdy wyłączną czynnością przewodu sądowego jest odebranie stanowiska oskarżonego co do wniosku o dobrowolne poddanie się karze co do warunków załatwienia postępowania w tym trybie, zaś czynność ta może zostać bez zbędnej zwłoki przeprowadzona przez sąd odwoławczy, przekazywanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji — wprowadzie formalnie zasadne — byłoby jednak całkowicie sprzeczne z „pro-szybkościową” ideą przyświecającą regulacji przepisu art. 437 § 2 *in fine* k.p.k.

Mając powyższe na uwadze, uznając zarzuty skargi na wyrok sądu odwoławczego za zasadny należało zaskarżone orzeczenie uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania sądowi odwoławczemu-Sądowi Okręgowemu w Poznaniu do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. Rozpoznając sprawę ponownie sąd ten będzie miał na uwadze zaprezentowane powyżej argumenty związane z możliwością orzekania bądź to bez wyjednanania zgody oskarżonego na orzeczenie kary ograniczenia wolności postulowanej przez oskarżyciela publicznego w zwyczajnym środku zaskarżenia, bądź z odebraniem od oskarżonego stanowiska co do ewentualnej modyfikacji warunków porozumienia zawartego przed sądem pierwszej instancji.

[as]

l.n